

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

ІНСТИТУТ ФІЛОСОФІЇ ім. Г. СКОВОРОДИ НАН УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. М. ДРАГОМАНОВА

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ» ім. І. СІКОРСЬКОГО

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

МАТЕРІАЛИ ІХ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ»

REPORTS OF THE IX INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE "A PERSON, A SOCIETY, COMMUNICATIVE TECHNOLOGIES"

м. Харків, 21–22 жовтня 2021 р.

Харків
2021

УДК 740+656+338

ББК 87

Л 93

Головні редактори:

Панченко С. В. – доктор технічних наук, професор, академік Транспортної академії України, ректор Українського державного університету залізничного транспорту

Андрущенко В. П. – доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік Національної академії педагогічних наук України, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова

Редакційна колегія:

Абашинік В. О. – д-р філос. наук, професор

Бакланов О. М. – д-р хім. наук, професор

Близнюк Л. М. – канд. філол. наук, доцент

Ватуля Г. Л. – д-р техн. наук, професор

Вельш В. – габілітований д-р філос. наук, професор

Даніл'ян В. О. – канд. філос. наук, доцент

Дудін О. А. – канд. техн. наук, доцент

Змій С. О. – канд. техн. наук, доцент

Колеснік К. Е. – канд. іст. наук, доцент, академік ТАУ

Куценко М. Ю. – канд. техн. наук, доцент

Новіков Б. В. – д-р філос. наук, професор

Павлов В. І. – канд. філос. наук, доцент

Панченко В. В. – канд. техн. наук, доцент

Петрушов В. М. – д-р філос. наук, професор

Соломніков І. В. – канд. екон. наук, ст. викладач

Толстов І. В. – канд. філос. наук, доцент

Устенко О. В. – д-р техн. наук, професор, академік ТАУ

Затверджено до друку Вченою радою Українського державного університету залізничного транспорту (протокол № 9 від 22.09.2021 р.)

Л 93 Людина, суспільство, комунікативні технології : матеріали ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. 21–22 жовтня 2021р. / відп. за випуск Н. В. Алексєєнко. Харків : ДІСА ПЛЮС, 2021. 340 с.
ISBN 978-617-7927-79-1

УДК 740+656+338

Друкується в авторській редакції

ISBN 978-617-7927-79-1

© Авторський колектив, 2021

«ТЕНЬ БОЛЕЗНИ» Ф. НИЦШЕ И ЕЕ ВЛИЯНИЕ НА ФОРМИРОВАНИЯ ЯЗЫКА И ФИЛОСОФСКОГО СТИЛЯ МЫСЛИТЕЛЯ

Ф. Ницше подготовил почву для перехода от философской классики («философии сознания») к неклассической философии («философии языка»), более того, он ввел в философию и культуру целый ряд идей, которые приобрели затем «сквозной» характер, в той или иной мере воспроизводясь в самых разных философских течениях XX века. Речь идет о критике разума и базирующейся на нем науки, переосмыслении роли и значения истины, природы и сущности языка и многого другого. Всё это философ назовет «идолами», от которых надо очистить сознание. Он писал: «И будут выслежены новые идолы?... Это маленькое сочинение есть великое объявление войны; что же касается выслеживания идолов, то на сей раз это не временные, а *вечные* идолы, к которым я здесь прикасаюсь молотом....» [1, с.557].

Язык Ницше понимал не просто как инструмент сообщения, а то, с помощью чего можно разрушить привычный ход мыслей, устоявшиеся штампы и стереотипы, вызвав у читателя новые представления о, казалось бы, хорошо известных и привычных вещах. Та «новая философия», к созданию которой он приступил в своих произведениях, и которую часто сравнивают с психоанализом познавательных и нравственных парадигм, потребовала разоблачения исторического смысла ценностей, сложившихся в Европе за 2000 лет. Речь идет о достаточно радикальной смене самой философской парадигмы: философия, по Ф. Ницше, не должна больше заниматься поисками истины, сосредотачивая все свои усилия на теоретическом познании. Ее задача – это задание новых ценностей и перспектив, включая сюда и анализ истории происхождения моральных и любых других предрассудков. Он пишет: «При каких условиях изобрел человек себе эти суждения ценности – добро и зло? И какую ценность имеют сами они? Являются ли они признаком бедственного состояния, истощения, вырождения жизни? Или, напротив, обнаруживается ли в них полнота, сила, воля к жизни, ее смелость, уверенность, будущность?»... «нам необходима критика моральных ценностей, сама ценность этих ценностей должна быть однажды поставлена под вопрос» [1, с. 410, 412.]

Осуществленная им реформа философии как таковой, придание ей совершенно новых целей и задач потребовали и коренной реформы языка, нового отношения к стилю философского исследования, что и было осуществлено немецким философом. Новая концепция философии подразумевала включение в нее радикально новых средств выражения – афоризм, дифирамб, стихотворение и т.п. Здесь именно афоризм становится своего рода искусством толкования и оценки, а сам «новый философ будущего» превращается и в физиолога, и в врача, и в законодателя.

Анализируя тексты Ф. Ницше, следует обращать внимание не только на непосредственно выраженное в них содержание, но и то, *как* мыслитель организует это содержание, так как преобладающая в них форма – афоризм выполняет крайне важную задачу. Это, как уже отмечалось, разрушение стандартных стереотипов мысли, причем, именно благодаря избранному стилю письма, его непохожести на все когда-либо имевшее место в литературе, дерзости и т.п. Как пишет исследователь творчества Ф.Ницше К.Свасьян, от его текстов, особенно «Так говорил Заратустра», книге, в которой этот новый язык проявил себя наиболее выпукло, «нельзя ожидать привычной «информации»... Слова здесь бросаются как игральные кости – не больше: «греша словами и игральными костями, – предупреждает Заратустра, – дурачу я тех, кто торжественно ждет» [2, с. 772].

Многие авторы ссылаясь на откровения самого Ф. Ницше, отмечали влияние болезни на формирование его отрывочного, афористического стиля; он возник у него как бы «поневоле», в промежутках болей, урывками, а затем стал для Ф. Ницше его вторым я. Философ действительно писал о том, что, спасаясь от своего недуга, он научился пускаться в фальсификации действительности, представлялся бодрым, объективным, любопытствующим и насмешливым, полагая, что у больного это признак хорошего вкуса.

Тему языка и особенностей афористического стиля его работ, связывали с болезнью Ф. Ницше и такие выдающиеся писатели и философы, как А. Белый, Л. Шестов, Т. Манн, С. Цвейг, Ж. Делёз и др. Так, Делёз прямо спрашивал, «в каком смысле болезнь (или даже – безумие) присутствует в творчестве Ф. Ницше» [4, с. 12]. Однако, отвечая на этот вопрос, он категорически отвергал даже саму мысль о том, что она могла быть «источником вдохновения....» и видел в болезни, скорее, «точку зрения на здоровье, а в здоровье – точку зрения на болезнь как перемещение, призывание к переоценке ценностей» [4 с. 13].

Завершая разговор о том, что образно называют «тенью болезни» Ф. Ницше и ее влиянии на формирование языка и стиля философского письма мыслителя, отметим, что в XX веке в европейской культуре возникает совершенно необычный, или ранее просто недостаточно отрефлексированный, образ гениальности как болезни. Речь здесь не идет об исследованиях в духе Ч. Ломброзо, писавшего о соотношении «гениальности и помешательства», Э. Кречмере или даже З. Фрейде. Имеется в виду такой образ больного гения, о котором рассуждают отнюдь не в чисто медицинском, а, скорее в социокультурном или культурологическом смысле. В данном контексте болезнь гениального человека рассматривается как своего рода привилегированное состояние, как та перспектива, точка отсчета и т.п., которая представляет возможным увидеть и осмыслить то, что обычному человеку в обычном состоянии оказывается просто недоступно. Называя такое состояние «предельным», некоторые авторы связывают его с особенностями и характером языка и стилем философствования самого Ф. Ницше. Язык, таким образом, приобретает совершенно не свойственное ему ранее значение, будучи уже не просто инструментом передачи мысли, а тем, что оказывает разрушающее и одновременно созидающее воздействие на сознание читателя. Ломая все привычные штампы и стереотипы, он призывает нас по-новому посмотреть на этот мир, вызвать новые впечатления и мысли о происходящем и о себе самом. Он как бы призывает читателя к тому, что можно назвать «переоценкой ценностей», расширяет его кругозор за пределы наличного бытия, закладывая тем самым основы для новых мирообразующих практик. Только так, пожалуй, и представляется возможным «превзойти» сегодняшнего человека, разучившегося мыслить, думающего исключительно о комфорте и благополучии и неспособном отразить угрожающие вызовы современного глобального мира.

Список використаних джерел

1. Ницше Ф. Сумерки идолов, или как философствуют молотом. *Ницше Ф. Сочинения в двух томах.* Том 2. Москва: Мысль. 1990. С.556-630.
2. Свасьян К. Так говорил Заратустра. Примечания. *Ницше Ф. Сочинения в двух томах. Т.2. М., Мысль. 1990. – С. 770-775.*
3. Румянцева, Т.Г. Фридрих Ницше. Минск: Книжный Дом. 2008. 192 с.
4. Делёз, Ж. Ницше. Санкт-Петербург: АХИОМА. 2001. 184 с.

ЗМІСТ

Привітальна промова ректора Українського державного університету залізничного транспорту С. Панченка 3

Привітальна промова проректора з наукової роботи Українського державного університету залізничного транспорту Г. Ватулі 4

СЕКЦІЯ І. ФІЛОСОФСЬКІ ТА ГУМАНІТАРНІ НАУКИ

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ ТА СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

АБАШНИК В.О. Володимир Чучмарів (1898–1978) як дослідник філософії Спінози	5
АБАШНИК У.В. Геерт Кайль та аналітична філософія в Німеччині	11
АНДРУЩЕНКО В.П. Академічна мобільність як запорука ефективності вищої освіти	15
ГРИНЬОВА Д.А. Антикітерський корабель: історія дослідження	19
ГУЖВА А.А. «Етика Авраама»: назустріч комунікативному розуму	22
ДАНІЛ'ЯН В.О. Соціально-економічні наслідки пандемії COVID-19 для українського суспільства	25
ДАНІЛ'ЯН В.О., ВОРОБІЙОВА А.А., НАГОРНА А.Є. Актуальні проблеми філософської науки в добу глобалізації	28
ДАХНІЙ А. Й. Феномен «позитивно-прекрасної людини» у сучасному світі у контексті екзистенційних мотивів романів Ф. Достоєвського	30
ЗАГОРУЛЬКО О.А. Еволюція поглядів Євгена Чикаленка щодо вирішення аграрного питання в Російській імперії	40
КОММЕДАЛ О. Johan Galtung's theory of structural violence and peaceful transformation of conflicts	45
ЛЮБИВИЙ Я.В. Рефлексія як механізм відтворення та конструювання ідентичності: цивілізаційний аспект	47
ПАВЛОВ В.І., АГУЛОВ В.В. Г.-Г. Гадамер: герменевтичний метод як «універсальний аспект філософії»	52
ПЕТРУШОВ В.М. Людвіг Вітгенштайн і його «логіко-філософський трактат» (до 100-річчя виходу у світ)	59
САБАДУХА В.О. Метафізична теорія особистості як відповідь на глобальні виклики	65

СИТНІЧЕНКО Л.А. Філософія свободи за доби глобалізації: нові виміри та концепти	69
ТОЛСТОВ І.В. Усвідомлення причин сучасної цивілізаційної кризи	73

***ОСОБИСТІТЬ ТА СОЦІУМ: ТРАНСФОРМАЦІЯ ЦІННОСТЕЙ
СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОМУ СУСПІЛЬСТВІ***

БАБИЧ В.П. Сущность и виды человеческой деятельности	76
ВЕЛЬШ В. Що ми чуємо, коли слухаємо музику?	83
ГЛУШЕНКО Т.М., ПАЛАМАРЧУК І.В. Інформаційне суспільство: трансформації в системі управління	88
ГРОМОВА О.В., КОНОВАЛОВ Л.С. Вплив глобалізації на трансформаційні процеси в суспільстві України	90
ІЛЬІН В.В., ІЛЬІНА А.П. Познание денег как процесс самоутверждения	91
КІПЕНСЬКИЙ А.В., ПОНОМАРЬОВ О.С., ЧЕБОТАРЬОВ М.К. Інтелігентність як чинник суспільного розвитку	98
КОЛЕСНИК К.Е. Організація ТРАСЕКА: виникнення і перший етап розвитку (1993–2000 роки)	102
КОЛИЧЕВА Т.В. Сенси у самопізнанні як компліментарні полярності self людини	107
ЛЯХ В.В. Опції свободи: самореалізація vs самовираження	110
ОСАДЧА О.С., ЧОРНОМОРДЕНКО І.В. Вплив музики на процес індивідуалізації людини	117

***ЛЮДИНА ТА ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ
В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ***

ГУСАЧЕНКО В., КОРОБКІНА Т. Розвиток особистості як сучасна проблема новітніх тенденцій в освіті	119
БУЦ А.М. Особливості організації студентських онлайн-змагань	122
КОВТУН Т.В. Комунікативні технології: від маніпуляцій до переконуючого впливу	125
ЛУЧКО О.Р., ДОВЖЕНКО С.С. Використання мобільних додатків для занять фізичною культурою як одна із форм самостійних занять студентів технічного вишу	128
РУМЯНЦЕВА Т.Г. «Тень болезни» Ф. Нинще и ее влияние на формирование языка и философского стиля мыслителя	131

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

**МАТЕРІАЛИ ІХ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ «ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ
ТЕХНОЛОГІЇ»**

**REPORTS OF THE IX INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE “A PERSON, A SOCIETY, COMMUNICATIVE
TECHNOLOGIES”**

м. Харків, 21–22 жовтня 2021 р.

Формат 60x84/16. Папір офсетний. Гарнітура Times ET.
Умов. друк. арк. 19,76. Наклад 120 прим. Замов. № 1019/9-21.

Видавництво ТОВ «ДІСА ПЛЮС»

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи: серія ДК № 4047 від 15.04.2011 р.
61029, м. Харків, шосе Салтівське, буд. 154. Тел. (057) 768-03-15,
e-mail: disadruk@gmail.com

Надруковано з готових оригінал-макетів у друкарні ФОП Петров В. В.
Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.
Запис № 2400000000106167 від 08.01.2009 р.
61144, м. Харків, вул. Гв. Широнінців, 79в, к. 137, тел. (057) 778-60-34.
e-mail:bookfabrik@mail.ua